

■ Orxan Hesani

Düz yedinci mərtəbədə, bir otaqlı köhnə mənzildə dünyada, belə, bütün gözlərdən uzaq bir kişi yaşayır. Otağının pəncəresi məzarlığa açılır. Hərden eyvana siqaret çəkməyə çıxır. Çox vaxt siqareti yarıyacan çekir, sebirsiz halda külqabına basıb söndürür, yedinci mərtəbədən düz aşağı, məzarlığın həyətinə atır, - son vaxtlar qəbiristanlıq böyükü düz yeddimərəbənin divarına dırənmişdi. Soruşan olsa, cavabı çoxdan hazırlıdır: "İndi siqarete məndən çox məzardakaların ehtiyacı var". Deyər və qımışar. Nə dediyinin

nija bilməşdi. Qadın da, o saat duyug düşməşdü, gözlərini qayıb havada uçusan milyonlarla səslərin içində məhz o sesi tutmaq, çantasının saxlancına qoymaq, hifz etmək istəmişdi; uyğun bir künç-bucaq tapan kimi yenidən və yenidən dinləmək üçün. Yalnız bundan sonra qadının gözlərindəki sırr sanki faş olmuşdu; hiss eləmişdi ki, qadının övladı olmır.

Qadın nəsə dedi və bunu elə tonda dedi ki, kişi etiraz eləsin. Etiraz eləməsə, cəhdə ebbə olacaqdı. İsteyirdi aralarında nəsə - qoy lap inciklik - olsun və kişi ona daha çox bağlaşın.

Süst bədənini çarpayan götürdü. Kədərlə kisinin üzünü baxdı.

- Bəs indi necə olacaq?

* * *

Oğlumu uşaq bağçasına ötürdüm. İndi yəqin tərbiyəcinin qucağında şələnir. Onun saçları ilə oynayır. Balaca, topmuş əllərini tərbiyəcinin boynunda gəzdirir.

Gördüm ki, pəncərədən mənə baxır, əllerini yelleyir. Ürəyim də onun havadakı əlləri kimi sevinməyə başladı, Allaha and olsun. Gülümşədim. Elə

Onu tanıdım. 59 nömrəli avtobusda. Orta yaşılarında, şux, yaraşıqlı kişiydi. Bilmirəm, tamahım düşdü ona, nəydi? O da tərs kimi gözlerini zilləyib mənə baxırdı. Nece baxırdı, Allah! Elə bil, içində içimə anlaşılmaz bir yol - tunel çəkilmişdi, gözlərini yumsayıdı, o yol uçulub dağılaqdı. Amma, yox, yummurdu... Mensə, yer tapa bilmədim özüme. Fikrimi, hissimi dağıtmış üçün ne yollara el atmirdim! Avtobus şübhəsindən geriye qaçan maşınları, ağacları, binaları sayırdı... Radio-nun səsi məni bir az toxatdı, diqqəti-mi toplamağa, hissələrimi cilovlamağa kömək oldu. Hava proqnozu sələndi, kişi yaxasından bir düymə açıdı. Elə bil od götürmüştü onu. Daha sonra həmin xəbər... Sanki bu xəbər məni durultdu. Varlığma anlaşılmaz bir kədər çökdü, hə, ağır, çox ağır kədər. Elə kədər ki, səndələdim yerimdə, ayaq üstə güclə saxladım özümü. Bax o vaxt halımı soruşdu, hə. Mən də, yaxşıyam, dedim. Nə deməliyim ki? Hiss elədi ki, düz demirem, nedənsə danışb məni ovutmağa çalışdı, nəsə zaraftarlar elədi. Mən də nəsə dedim,

nə, sən də romantika davasında-sən. Şəkspir vaxtındı indi?

Amma bir tərəfə baxanda, o da düz deyir, onu da qınamaq olmaz. Ünsiyyət istəyir yazıq, diqqət tələb edir, başqa şey istəmir ki. O da məndə yoxdu, hə, belə-bele işlər... Yox, sevəməyinə dəli kimi sevirəm onu, özü yaxşı bilir. O məsələdə də heç bir problem yoxdu. Di gel, lənətə gelmiş romantikam yoxdur da. Odur ki, dilimi qarnıma qoyub susuram, yəni ədəb-erkanla mumlayıram.

İki heftədi gözüme yaxşı dəyir. Nəsə dəyişib. Nə? Bilmirəm. Tamam başqa adam olub. Gözəlləşib. Saçları ciyindən şələlə kimi axır. Onu belə görmək məni sevindirir. Kim istəməz arvadı gözəl olsun? Baxdıqca axan saçlarının arxasında gizlənən sıfətini, muncuq kimi par-par yanan gözlerini görürəm və onu necə şiddetə sevdiyimi başa düşürəm. Amma bu sevgini sözlə izhar etməkde acizəm. İstəsem də edə bilmirəm. Bir gün özümü eməlli-başlı biabı eləmişdim yanında. Elə yaxşı edir mənə "maymaq" deyir, hə. Maymağam, özü də yekəsindən. Gu-yə Şəkspirdən nəsə şeir əzberləmişdim ad gününe. İnternetdən tapmışdım bir parça, əlavədi. Biliirdim ki, xoşuna geləcək, sevinəcək. Yaxşı bir tort da almışdım. Üzərində zərli hərflərə adını yazdırmışdım. Amma neyinsən, maymağam da. Ən son məqamda şeirin sözləri yadımdan çıxdı. Demək istədiyim şeylər beynimdən təmamilə silinmişdi. Üzümdə təəssüf-qarşıq mənasız bir ifadə yaradı. O gülümşədi, sevincək oldu; deyəsən, mənim bu axmaqqulu cəhdim belə onun xoşuna gəlməmişdi. Çox güclü qandındı. Çox sevirəm onu, çox.

Həmin gün evdən tez çıxsam da, işə getmedim. Onu şəhərdə gözlədim. Turanı uşaq bağçasına aparmalı idı. Izlədim onu. Yüz metr irəlide, insan axınına düşüb gedirdi. Sarı paltonu geyimi. Bir yerde seçib almışdıq bu paltonu. Sarı rəngi sevir. Adəmin üstə Allah var, yaraşır da ona sarı. Onu sarı paltoda görəndə elə biliirdim günəşdir, ayaq açıb yerir. Uşağı bağçaya qoyub qayırdı. Kənardan yad adam kimi izləyirdim onu. "Onu ilk dəfə burda gərseydim, deli kimi aşiq olardım ona", - ağlımın ucundan keçən bu fikir dəhşətli dərəcədə qorxutdu məni. Özü həmin yerde yad bir gözə baxdim. İçimdəki adəmin yerinə utandım. O başqa adam isə hər şeydən xəbərsiz idi: "Qucağında uşaq var. Deməli, ərdədir. Ərli qadına isə aşiq olmaq ağılsızlıqdı". Bəli, yaramadı. Elə bu səbəbdən o fikri tələsik başımdan atdım. Atmalı idim. Atmasaydım növbəti addımı atmamışdım. Gəlib duracaqdım düz qarşısında: "Bağışlayın, ele indice Sizə aşiq oldum. Yox, yox, getməyin. Rica edirəm, heç olmasa birçə dəqiqə... Ölüyin, durdugum yerde keçinim. Heç olmasa bir söz deyin, birçə söz..."

Avtobusa mindi. Mən də mindim. Yəqin bazara gedir. Ərzaq alacaq. Hə, axşam tapşırılmışdı axtı. Siyahı da yazmışdı hələ. Bir kilo pomidor, bir kilo xiyar... Badımcان, lobya da vardi hələ. "L" herfini elə yazmış ki,nidaya oxşayırdı. Elə bil, demək istəyirdi ki, başqa şeyləri almasan da, lobyanı mütləq almalısan. Almasan, evdən gəngəmə qopacaq.

Bəli, yəqin bilib ki, siyahını evdən unudacam. Elə bu səbəbdən bazara özü çıxıb. Məni yaxşı tanıır. İliyimə qədər bilir. Səhər işə yola salanda kostyumumun yaxasını elə düzəldir, ciyinimin tozunu əlinin arxası ilə elə alır ki, elə bilirsən, günün bütün uğur-suuzuñunu üstümdən atmaq istəyir.

Bazarı da keçdi. Düşmedi. Avtobusun tutqun şübhəsindən, - belkə də, elə şübhənin özüne, - etinəsiz baxışlarla baxır. Deməli, bazara getmedi. Deməli, rəfiqəsi gile gedəcək. Afaq? Yox, Afaq Əhmədlidə yaşayır. Sona da şəhərdə yoxdu, əriylə Türkiyədədir. Deyirdilər, həkimə gedirik, amma hər gün şəkillərini paylaşırlar Feys-bukda; o şəkillərdə nə Sona xəstəxanaya. Əksinə, rəngi-ruhu açılıb, yaxşılaşır... O zaman dəqiq Elhəregilə gedir, hə. Düzdür, onların ünvanını bilmirəm. Əslində, heç üzünü də görəməmişəm.

(Davamı sahifə 19-da)

Gözlənilən bir xəyanətin tarixçəsi

hekayə

fərqinə də varmaz. Amma heç bunu soruşan da yoxdu, hə, belə-bele işlər... Cənki evinə bir kimse gelmir. Gecələr gümüşü rəng buldoqunu gəzməyə çıxardı. Ay işığında elə gözəl görünəndi ki it! Elə bilərdin, ay öz nurunu itin tüklərinə hopdurub. Sonra tüklərinə tökməyə başla. Yavaş-yavaş. Ağac kimi "paltarını" soyundu. Bir-iki ayın içinde tükünü töküb, qaldı lüt. Sonra yeməkdən ağızı döndü; qabağına ne qoydusa burnuya itələyib kənarə elədi. Bir gün də başını ayaqlarına qoyub, sonuncu dəfə gözlerini yumdu. Biryoluq. İtin cansız cəsədini xalçaya büküb ciyinə aldı, elə ehmalca düşdü ki pilləkənləri, elə bil, ciyinəndə kansız bədəni incitmək istəmirdi. Qəbiristanlıqda, qəbirlərin arasında xudmani bir yer təpib, hündür başdaşlarının kölgəsində, necə ki, adamı dəfn edərələr, dəfn elədi itini. Təxtadan başdaşa da qoydu hələ! Ancaq bununla da kifayətlənmədi: getirib həmin taxta başdaşına it şəkli asdi.

İndi hər eyvana çıxanda, tüstülü, boz-bulanıq fikirlərlə aşağıya - məzarlığa baxır, gözləri ay-gümüşü tüklü itin axtarır.

Qadın içəridən onu çağırırdı. Elə bil, hardasa bir şübhə düşüb cılıç-cılıç oldu. Siqareti yene yarımcıq söndürdü, barmağının ucuyla məzarlığa vizildətti. Bir an sonra qadına yaxınlaşdı. ...fikirləşdi ki, görəsən qəbirdəki adamlar siqaretsiz necə keçinə bilir?

Təbii, qadının sarısqıq qolları arasında başqa şeylər də düşündü. Bu gün işdən yorğun çıxmışdı. Zivədən asılmış paltar kimi avtobusda çəkisiz yellənirdi. Çantasının ixtiyarsız qucan qadindaydı gözü... Gözlerinin dərinliyində özünü tapmışdı əslində, - başqa bir cilddə, başqa bir qiyafədə. Elə həyat da, deyəsən, orda başqa-laşmışdı; gündəlik görüb qavradiği həyat deyil, sirlə bir aləm olmuşdu. Odur ki, qadının gözlerinin içindəki özüne diqqətə baxmaq, yaxından tanımaq istəyirdi. Hə, gözlerin özündəki tilsimli həyatdakı özünü... "Bu gün Bakıda otuz iki dəreçə isti olacaq", - belə xəbər verirdi avtobusdakı radio. Ona elə gəlməşdi ki, otuz iki dəreçədən o yana istilik ola bilməz və əynində nəyi var soyunub atmaq istəmişdi... "İndi isə övladı olmayanlara şad xəbər..." - radiodan gelen xışlılı səs qadının dəmir sırgalarına toxunmuşdu, sanki və kişi dünyanın millionlara səsi içindən bu səsi seçib ta-

gülümşədim ki, gülüşüm yaddaşına həkk olsun, darıxanda xatırlasın, başını qatsın.

Oğlumun adını özüm qoymuşam. Anamın adı, - hərdən belə de olur, - Turan. Hələ bir yaşı olmayıb. İndi necə deyə bilərem ki, övladı yoxdu, var axı. Düzdə, dünənən ölkə-ölkə, həkim-həkim gəzdik, min dava-dərman elədik, özümkünlər olmadı. Naəlac Turanı övladlığa götürdü. Canımdan-qanımdan bir parça deyil, orası elədi, ağırsını bedənimdə daşımamışam, ancaq onun hər gülüşündə, hər məsum qiğıltısında, lap adıçə əllərini yel-lətməsində evezsiz bir doğmaliq hiss edirəm, özümdən asılı deyil. Amma hərdən mənə elə gelir ki, başıbatmış ərim onu məndən daha çox isteyir, dəhşətdi. Düzdə, ərim məni də dəhşətli dərəcədə sevir, aya, günsə təntutur. Di gel, maymaqlığı var, birçə dəfə adama ürəyindəkini deməz. Qoya-san elə susa. Susa, susa, susa... Bütün günü qoyasan televizorun qabağında qala. Heç olmasa birçə dəfə ürəyindəkini diline getirə, gözümüzde dünyalar qədər qiyəmti olar. Eləmir. Hərdən düşünürəm ki, dünənən ne qədər insan var, yəqin hərəsi bir cürə diqqət isteyir, gərek adamın damarın tutasın. Şirin diley salib, xoş sözərə işlədəsən. O zaman beş qat artığını alarsan. Ancaq bu? Gör neçə vaxtdı bir yerdəyik... Özü de bili ki, Şəkspirdən xoşum gəlir, lap elə Şəkspiri de qoyaq bir qırğıga, dünənələm doluduşarı, Allahın ikicə kəlməsinə nə söz! Demez! Bir də gördün əlində tort, qapını ayaqla döyür. Guya, kişinin oğlu eve əli dolu gəlib. Yaxşı, tortu başa düşdük, ad günümdür, sağ ol. Arvadın olduğum heç olmasa ilde bir dəfə yadına düşür, bəs, sən allah, qapını ayaqla döymək nədi? O biri əlindəki çanta nədir? Sən nə vaxtdan axı çanta gəzdiren olmusan? Deyirəm də, hamısı maymaqlıqdı. İsteyir ki, gəlib qapını açım onun üçün. Kişinin oğlu sürpriz etmək istəyir. Eybi yox, bu da qənimetdir, qoy eləsin, amma içimdə yekə bir təssüb də peydə olur axı, özümdən asılı deyil. Ona qarşı ixtiyarsız soyuqluq hissi yaranır. Görəndə ki, hətta bu soyuqluğu da eynine alırmı, hiss ərim, qollarım lap düşür yənəmə. Özümü boş, kimsəsiz ev kimi hiss edirəm; varsan, dörd divarsan, döşəməsen, tavansan, pəncərəsen, dibçəkde gülün, qəfəsə bülbülbən var, amma insanın hərinə, insan nəfəsinə, istisine möhtacsan. Bax belə...

"Heç olmasa aç bir kitab oxu" - işə düşmüşük də. Bax gör dünyada nələr olur, camaat bir tike çörək tapmır qar-

Əvvəli səhifə 18-də

Onunla qrup yoldaşı olublar, neçə il sərasər eyni ünvana təpik döyüblər. Dünən də telefonda onuyla danışırıldı. Deməli, onlara gedir, hə, dəqiq onlara gedir.

Yeddi mərtəbəli qırmızı bina. Pilləkənləri sürətlə qalxır. Elə bil, özündən sonra od-alov qoyur, bir addımı o birindən qorxur. Sanki biri-birini tələsdirən ayaqlarının səsini eşidirəm. Dayandı. Əlini sinəsinə aparıb nəfəsini dərdi. Və yenidən götürüldü. Beləcə qaçdı-tutdu oyunu davam edir. Sanki pilləkənləri qalxmır, onların üstünə yürüür. Yenə qəfil dayandı. Köhnə qapı cırıltısı bloku cənginə aldı. Tələsik mənzilə soxuldu. Heyf, qapını açan adamı görmədim, bilmədim kim olduğunu. Bəlkə, heç görmək istəmədim? Amma niyə istəməməliydim ki! Bilməli deyiləm arvadım hara gedir? Adam dəli olar, vallah, bu sualların qabağında.

Amma dəqiq bilirdim, bu, Elnarəgilin mənzilidir, yüz faiz. Əri yazılıdır Elnarənin. Orxan. Mənim kimi fağırin, dilsiz-ağılsızın biridir. Eşitmişəm, son vaxtlar otağından çölə çıxmır. Havalanma dərəcəsindədi, dəliliyin bir addımlığındadır. Yəqin, yazmaq üçün yalnız qalmaq, bir az dəli olmaq lazımdı. Amma belə həyatı heç düşməni-mə də arzulamazdım. Təsəvvür elə, bütün günü yaz, yaz, yaz... Başın kitabdan açılmasın. Oğlun, qızın olsun, bilməyəsən necə böyüdü. Hərdən düşünürəm ki, ətrafi-mızda baş verənlər hamısı, bəlkə, bir yazılının təxəyyülüdür. Vallah, düz deyirəm. Guya cənnəti, cəhənnəmi kim görüb qayıdıb? Heç kim. Həm də, nə bilmək olar, bəlkə, elə məhz Oxrəndi, oturub bugünkü hadisələri uydurur. Biz də məsum-məsum yaşayırıq. Sadəlöhvcəsinə. Elə bilirik, özümüz səhv edirik, elə bilirik özümüz sevirik, sevinirik. Bəlkə, o dilənçi uşaqları məhəllədən qovdurən elə Orxan olub? Bəlkə, heç mən ata deyiləm, oğlum da, arvadım da yoxdur. Eləysə nə itim azib bu binada, nə düşməşəm camaatın dalına... Yox, deyəsən, dəqiq başımı itirirəm.

Tutaq ki, Elnarəgilin mənzili deyil bura. Başqa kimin olacaq? Heç kimin. Blokun iri, işıqlı pəncərəsindən həyətə baxıram. Məzarlıq görünür... Hmm, gedib indi qapılarını döysəm, desəm, nə deyərlər mənə? Avaraqlı bir vəziyyətə düşəcəm, hə. Görəməm ki, çox çıxılmaz vəziyyətdəyəm Şekspirin o şerini salaram yada. Hə, qoy heç olmasa bircə yol Şekspir də birişə yarasın. Ya da, sözləri tapa bilməsəm, bəd halda, Otellonun o məşhur sözlərini deyərəm, onu ki hamı bilir: "Dezdomona, mənim sənə verdiyim dəsmalı gətir..." Hamısı güləcək, hə. Orxanın da xoşuna gələcək. Bəs birdən desə ki, xeyir ola, izləyirsən məni, arxamca düşmüsən, güvənmirsən mənə? Camaatın yanında üzünə necə baxacam onun? Heç o da baxmaz axı üzümə. Baxsa, deməli, hələ onu yaxşı tanımadısam. Baxsa, deməli, içində bircə damcı da olsa mərhəmət var. Sevgi var, hə, bu sevginin qarşısında içindəki qürur tab gətirməyib, azalıb, sozalıb... Lap tutaq ki, Elnarəylə Orxana izah edə bildim ki, biz bir yerdə gəlmışdik, sadəcə blokda bir az gecikdim... Onda da, onun yanında yalançı olacam axı. Əməlli-başlı biabır olacam. Qaş düzəltdiyim yerdə vurub göz çıxaracam; bir ayıbım iki olacaq. Birincini yenə birtəhər bağışlamaq olar, ikincisinə hətta onun sisqa mərhəmətinin də gücü çatmaz.

Amma maraq zəli kimi qanımı sorurdu. Ayaq qoyduğum yer sanki od tutub yanındı. Fikirləşdim ki, aşağı düşüm, heç olmasa bir siqaret çəkib toxmayım. Axşam evdə özüm söz ataram, deyərəm, Elnarə necədir? Orxanın işləri necə gedir? Nə yazır, nə pozur? "Bilirsən, bu gün nə fikirləşdim? Deyirəm, bəlkə, elə biz də bir nağılin içindəyik. Yəni, hamımız obrazıq..." Gülcək. Hətta uğunub gedəcək, hə. Bundan sonra eyni-kefi açılar. Hər şeyi danışar tökər, mən də özümçün rahat-rahat televizora baxaram.

Aşağı düşdüm. Məzarlığa yön aldım, - qəbiristanlıq böyüyüb düz yeddimərtəbənin divarına dirənmişdi, - ot basmış çığırla, hüzura batmış qəbirlərin arasıyla bir xeyli gəzişdim və birdən gözlərim heyrətdən böyüdü. Balaca bir məzara sataşdı gözüm, əvvəl elə bildim uşaq məzarıdı, ancaq üzərindəki şəkil it şəkliydi. Elə bil, məzar üstümə hürürdü.

İçimdə peyda olan qorxuya güc gəlib siqaretimi yandırdım və fikirləşdim: mənim burda nə itim azib axı?!